

משנת הרב ירחים

אדר א'

עלון חודשי להנחלת משנתו ומורשתו של מרן הראי"ה קוק זצ"ל ■ גיליון מס' 137 ■ אדר תשע"א

על משנת הראי"ה מאת הראי"ה קוק זצ"ל

"הגדולה העליונה של האדם, המתעלה מעל כל גודל ונשגב, היא ההסתגלות לשמוע בקול ה'. לא לחדש מעצמו, לא להעמיד חזון, לא להתחזק בעצמיות הכוחות המוגבלים אשר לאדם ולכל נוצר, כי אם לקבל.

ומשה אדון הנביאים, העניו שבכל האדם אשר על פני האדמה, הוא בא אל העליוניות הזאת, אשר סיגלתו לה הענווה 'הגדולה מכולן'."

(עולת ראייה ב' עמ' קנט)

משה קיבל תורה / משה ואסתר

כך כותב מרן הרב זצ"ל בכיאוורו למשנה הפותחת את פרקי אבות.

המחשבה הרגילה היא שהאדם נמדד בחכמתו, בכושר היצירה שבו ובחידושים שהוא מחדש על פני האדמה. בתרבות של ימינו השתיקה, השמיעה וההקשבה מתפרשות כחידלון, כמי שאין לו עצמיות משלו.

משה לא היה פרשן של התורה ולא חדשן ויוצר במובן הזה. משה "בסך הכל" קיבל את התורה והעביר אותה הלאה. בתורה ובחז"ל מספרים לנו מספר פעמים שמה נשאל על הלכות התורה ולא ידע להשיב. הוא חזר לנותן התורה כדי לקבל אישור לדברי אחרים כמו פנחס, בנות צלפחד ועוד.

אבל רק משה נמצא ראוי לקבל את התורה. מדוע? כי הוא ידע לקבל דברים כמו שהם. בדרך כלל אדם השומע דברים מאחר קולט אותם דרך הכלים המוגבלים והמצומצמים שלו. הוא מפרש את מה שהוא שומע על פי נטיות לבו והבנת שכלו. אלא, שכל אדם באשר הוא אדם יש בו מוגבלויות. יהיה החכם ביותר, יהיה החזק ביותר, הכל בעירבון מוגבל לכוחות האנושיים.

כדי לקבל ולהבין באמת מה מתכוון האומר לומר, צריך להשתחרר מהמוגבלות הפרטית. צריך להיות בעל יכולת להתמזג עם האומר. כדי לקבל תורת אלקים כמו שהיא, צריך להתעלות מעל העולם החומרי ולהתמזג במובן מה עם האלוקות. משה היה "איש האלקים". הוא היה בעל ענווה כזה, שביטל כל רצון פרטי וכל הבנה הנובעת מהכוחות האנושיים בפני דבר ה'.

בנבואת משה "לא נתערבבה כל-דהו ממחשך הגבלה אנושית ויצורית, כי אם כולה דבר ה'" (שם).

"אי אפשר להשיג השגה ברורה כי אם על ידי ענווה" (מידות הראיה). נקודת המבט האנושית היא מעורפלת ונמוכה. כמה יכול האדם לחשוב ולהשיג? כמה יכול השכל האנושי לדעת דברים בוודאות?

אין בהירות אמיתית ללא ענווה, ללא התבטלות בפני הבורא, התבטלות שכולה התעלות והתרוממות האדם למדרגה עליונה המדלגת מעל לקומה האנושית הנמוכה.

היכולת לקבל את התורה כפי שהיא ולקרוא נכון את המציאות, היא רק אם אתה מסוגל לכוון את העין האנושית לעין האלקית. אחרי שאדם קונה את מידת ההקשבה - יש ערך ומקום לחידושים האישיים שלו. "על ידי ההרגל הטוב, של הקשבת

קול ה' בכל דבר, מתגלה אליו קול ה' גם בשכל, ואז דווקא בשכל ימצא את ההתגלות האלקית האמיתית. וכל מה שיוסיף חקירה והתפלספות יוסיף קדושת אמונה ודבקות, והערת רוח הקודש" (אורות הקודש חלק א' עמ' רסח).

מכאן נבין את דברי חז"ל "כל האומר דבר בשם אומר מביא גאולה לעולם". אין כוונת חז"ל לענין טכני בלבד, בו מי שאומר דבר מה מקדים ומכריז כי הדברים נאמרו על ידי פלוני אלמוני, אלא כוונתם לומר כי מי שמגיע למדרגה כזו, בה הוא יכול לקבל את דברי האומר כפי שהם ולהעבירם בדיוק כפי כוונת האומר - הוא במדרגת משה רבנו. מדרגה בה הוא מזיז הצידה את אישיותו הפרטית ומסוגל להיות בבחינת "מקבל".

כל זה נלמד מאסתר המלכה: "ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי". אסתר היתה במדרגת מקבל. היא קיבלה את הגזירה האלקית ומילאה שליחות למען עם ישראל, מתוך ביטול מוחלט של אישיותה הפרטית ורצונותיה כבת ישראל. המוכנות להינשא למלך אחשוורוש ולגשת אליו תוך כדי סיכון חייה מלמדת על מידת הענווה וההקשבה שהיתה באסתר. כך מסביר המהר"ל: "ומה שאמר שהיתה אסתר בינונית כמו ההדס שהוא בינוני, לא גדול ולא קטן, כי ה' נתן חן אל אסתר, לכך היתה בינונית, כי הדבר שהוא במיצוע הוא יפה אל הכל ... כי הבינוני שייך אל הכל" (אור חדש עמ' קיג). היכולת להיות יפה אל הכל ושייך אל הכל, תלויה במידת יכולת ההתבטלות של האדם מגשמיותו ופרטיותו.

הגאולה היא השתחררות מכבלי החומר והפרטיות, זמן בו אנו מתחברים לקול ה' שבכל דבר ודבר. בכדי להיות ראויים לתקופה זו ואף לזכות להיות שותפים בהבאת הגאולה, יש לקנות את מידת הקבלה - היא מידת הענווה. מידה המאפשרת לנו להיות שייכים אל הכל ולא להצמצם ולהיות מוגבלים ושייכים רק לחלק מהמציאות האלקית.

נתאמץ נא להתחבר למידת משה ואסתר ולזכות ליום בו ה' אחד ושמו אחד.

הרב זאב קרוב

שיבת קרני שומרון ת"ו

עלון זה תרומת

חברת "קרדן - ישראל" בע"מ

עיבור השנה – לעורר הנהגת ארץ ישראל בימי גלות וגאולה

של "טבע אלוקי" בהנהגת ישראל. גם את עצם ה"וויכוח" בין המן למרדכי, תולה הרב בעניין ההודאה האם ישנה השגחה אלוקית בטבע או הכל במקרה קרה, בבחינת "אשר קרך בדרך" – והיא תלויה בקשר לארץ ישראל. פעולת מרדכי לעבר את השנה הייתה על מנת לחדש את הקשר המהותי להשגחת ה' מכוח א", ובכך להוציא מן הכוח אל הפועל את סודם של ישראל ועומק אמונתם.

הדיון באופי הקשר של אירועי המגילה לארץ ישראל, סובב כדרכה של המגילה בעולם ההסתה. באופן גלוי המגילה כולה גלונית – פועלת בשבע ועשרים ומאה מדינה, ואין לה זיקה ישירה לארץ ישראל, אך חז"ל חושפים עד כמה היא מהווה חלק מהשלמת תהליך ההכנה לבניין בית שני, ואיך כולה מתגלגלת סביב סוגית שיבת ציון.

התהליך מתחיל במשתה הראשון שעשה אחשוורוש בשנת שלוש למלכו, בו חגג את ביסוס שלטונו, כי על פי חשבוננו גאולת ישראל לא תהיה בשנת השבעים לגלותם. במשתה הוצאו כלי המקדש, כסא שלמה הובא ואחשוורוש ישב עליו, והיהודים הוזמנו "ליהנות מסעודתו של אותו רשע" בכשרות מהודרת "כרצון איש ואיש", אך בשותפות בחגיגת היאוש מהגאולה – "סעודה של ארץ ישראל הראה להם". על זה נחתם דינם של ישראל שכאותו דור לכליה.

במקביל כותב אחשוורוש בתחילת מלכותו כתב שיטנה על יושבי יהודה וירושלים¹⁰, ומעלה

6. מגילה יא, ב.
7. שם יב, א.
8. ע"פ "מנות הלוי".
9. אס"ר א' יא.
10. עזרא ד, ו, 1.

בשם סמ"ק) וטוב לב משתה תמיד: רעיון זה מקבל העמקה נוספת שם על ידי ביאור "סוד העיבור", שתלוי, על פי דברי הרב שם, בקדושת האומה הישראלית השואבת כוחה מארץ ישראל, וביכולתם להשפיע על סדר הנהגת הטבע, השפעה השואבת את כוחה מאופן ההשגחה בארץ ישראל אשר "עיני ה' אלוקיך בה". סוד השגחת ה' בטבע מופיע בשתי רמות – הראשונה היא אמונתנו כי כל חוקי הטבע נפעלים על ידי יוצר כל, וביותר – כי "כל הנהגתנו היא ניסית" ואין חוק וטבע כלל וכל מעשינו הם ניסים.

"וצריך לבאר למה נקרא זה הסוד בשם "סוד עמי", שנראה שהוא מציין סוד הנהגתו של ישראל במה שהיא מצוינת מהנהגת כל אומות העולם, ומצינו שהעיבור שייך לא"י דוקא כמו שכתוב (דברים יב, ה) 'לשכנו תדרשו' על כן אין מעברים כי אם בא"י (סנהדרין יא, ב), רק כשלא הניח כמותו בא"י. ונראה שגם מי שלא הניח כמותו בא"י שמעבר הוא ג"כ מטעם קדושת א"י השופע על כל אחד מישראל, אפילו הפזורים בד' כנפות הארץ, כענין התפילה שפועלת ע"י קדושת א"י כמו שכתוב (מלכים א ח, מח) 'והתפללו אליך דרך ארצם', וסמיכת המקרא מורה כן 'בסוד עמי לא יהיו' זה סוד העיבור, וסמך לו 'ואל אדמת ישראל לא יבאו', אלמא שסוד העיבור שייך לא"י בעצם".

לפיכך אדר ראשון שהוא "טבעי" בחדשי השנה, נפל בפור של המן בדרך הטבע ומחייב במשתה ושמחה טבעית, ולדורות תוקנה באדר שני קריאת מגילה שהיא לבאר את הדרגה הגבוהה של מאורות ראייה שם.

במאמר שפורסם מכת"ב מאורות הראי"ה¹¹ דן מרן הרב, על דרך הברור ההלכתי, בסיבת קביעת חג הפורים באדר שני: "אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת המגילה ומתנות לאביונים". ובגמ' (מגילה ו, ב) איתא "הא לענין הספד ותענית זה וזה שוין", אבל מהפוסקים רבים אומרים "דהוא הדבר בחיוב משתה ושמחה שזה וזה שוין".

הרב מביא שם את הירושלמי¹² לגבי הזמן שאירע בו נס הפורים: "אמרין אותה שנה מעוברת היתה שנאמר (אסתר ג, ז) 'מיום ליום ומחודש לחודש שנים עשר הוא חודש אדר'".

ובקרן העדה¹³ פירש דאותה שנה מעוברת היתה, והיה הנס באדר שני שנאמר "מיום ליום ומחודש לחודש שנים עשר הוא חודש אדר".

שיטת הרב שם, כי נס חג הפורים עצמו היה בשנה מעוברת ואירע באדר הראשון, כפי שאכן מדגישה המגילה כי הפור נפל ב"חודש השנים עשר הוא חודש אדר". למרות זאת לדורות תוקן הפורים בחודש אדר השני, ובכך מוסברת לדעת הרב שיטת הרמ"א¹⁴ המביא את הראשונים שיש להרבות בשמחה באדר הראשון ואף במשתה וסעודה: "יום י"ד וט"ו שבאדר ראשון אין נופלים על פניהם ואין אומרים מזמור 'ענך ה' ביום צרה' ואסורים בהספד ותענית, אבל שאר דברים אין נוהגים בהם, וי"א דאף בהספד ותענית מותרים: הגה: והמנהג כסברא ראשונה. י"א שחייב להרבות במשתה ושמחה ב"ד שבאדר ראשון (טור בשם הרי"ף) ואין נוהגין כן, מכל מקום ירבה קצת בסעודה כדי לצאת ידי המחמירים (הג"מ

1. עניני פורים עמ' רכט.
2. פ"ק דמגילה ה"ה.
3. שם.
4. ש"ע א"ח תרצ"ו א'.

הלשון העברית מיוחדת במינה, במה יחודה?

להלן דעת הרמב"ן: (שמות לג, ג) "הטעם אצלי במה שרבותינו קורין לשון התורה לשון הקודש, מפני שדברי התורה והנבואות וכל דברי קדושה בלשון הקודש נאמרו, והנה הוא הלשון שהקב"ה מדבר בו עם נביאיו ועם עדתו, 'אנוכי', 'לא יהיה' ושאר דברות התורה והנבואה... ובו ברא את עולמו וקרא שמות שמים וארץ..." רבי יהודה הלוי (ריה"ל) בספרו "הכוזרי" (מאמר שני סעיף ס"ח) מחרה מחזיק אחריו וכה דבריו: "היא האצילה בלשונות, זו היא הלשון אשר בה נגלה הקב"ה אל אדם ואל חוה, וכן אל אברהם ושאר אבות האומה ונביאיו". הוא מוסיף (במאמר רביעי סעיף כ"ה) "זוהי הלשון האלקית, לשון אשר האלו-ה בראה ולימדה לאדם, ושמה על לשונו ובלבו. היא בלא ספק השלמה בלשונות ובוזה היתרון ללשון הקודש..."

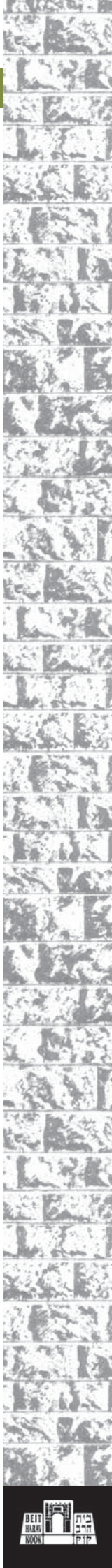
מרן הראי"ה כותב ב"אורות ישראל" (פרק ז' סעיף יב). "כל לשון נובע מהשקפה מיוחדת על המציאות. השקפה של קודש על המציאות כולה, היא ההשקפה הישראלית. וזאת ההשקפה המיוחדת חוללה את הלשון העברית, שהיא באמת השפה הקדושה. הריחוק מההשקפה הקדושה נוטל את זיו השפה".

ב"אורות התחיה" (טז) הוא מוסיף ומרחיב על כח השפעתה של הלשון העברית והשלכותיה על הלשונות בכלל ועל היקום כולו.

"כל מה שתגדל השפעת לשון הקודש בעולם, וכל מה שיעלה כח התורה והתפילה הטהורה המאמצת להרחיב את אור האצילות האלקית בעולם... כן יוסיף האור להגלות על כל שפה ולשון ועל כל חכמה ומדע, ביופי ובשירה, בהליכות דרך ארץ ובאורחות הנמוס... ובכלם יחל אור ה' לפעם".

שושנה רייך, "בית הרב" ירושלים

פינת הלשון העברית - לשון הקודש

אישים ואירועים

בחי מרן הראי"ה זצ"ל

כ"א אדר א' תרפ"ד 1924

חתונת הרב דוד הכהן 'הנזיר', תלמידו הקרוב של מרן הראי"ה קוק, עם שרה לבית אטקין, נערכת ב"בית הרב". הרב והרבנית משמשים כשושבינים.

בערוב ימיה, סיפרה אשתו של הרב דוד הכהן 'הנזיר', הרבנית שרה כהן, על הימים שקדמו לחתונתם:

נכנסתי אל מרן הרב קוק זצ"ל, לשאול בעצתו. חששתי שמא פרישותו ודרכי עבודתו המשוניים של חתני לעתיד, 'הנזיר', ישמשו לנו כמכשול בדך חיינו המשותפת.

הרב זצ"ל קם נסער מכסאו, ואמר: "חלילה, חלילה, עד אנוכי על אהבתו הגדולה של חתנך אליך. איש סודו אני. דעי לך שאדם גדול הוא. דרושים היו לו כוחות נפש אדירים, לעמוד בדרכי עבודתו, שקיבל עליו, מבלי חלילה לפגוע בנאמנות אליך, ובכבוד הגדול שהוא רוחש לך. אני מבטיח לך, שיהיה טוב".

או קרא הרב אליו את הרבנית, ביקש ממנה לברר עם הכלה את התאריך של הנישואין, וקם והודיע: "החתונה תתקיים בעויה בביתנו ביום... אני אעמיד את החופה, אהיה לא רק מסדר הקידושין, אלא גם השושבן של ר' דוד. הרבנית תהיה שושבינתך. כל סידורי החתונה, אנו אחראים להם!". החתונה התקיימה ביום ג' כ"א אדר א' תרפ"ד בשעה ארבע אחר הצהרים, בבית הרב.

כשהוליך מרן הרב קוק את הרב הנזיר לחופה אירע המקרה הבא. הרב קוק, שמעולם לא עשה מעשי קונדס, והרשה לעצמו להתבדח רק בפורים, בשמחת תורה ובחג השבועות, יצא מגדרו. כשראה שעל פני החתן שרויה עננה של עצבות, התחיל לדגדגו ממש, ולהצחקו, עד שהביא אותו לידי שחוק של שמחה וחיוך על פניו ואז אמר הרב: "עכשיו אפשר ללכת לחופה. מזל טוב, מזל טוב".

על שמחת החתונה, ומסיבת השבע ברכות באחד הימים שלאחריה, כותב ביומנו הרב הנזיר:

"בליל שמחת כלולותנו, בנוכחות יקירי ירושלים, וכתר תפארה בראשם, כבוד קדושת מרן שליט"א, שרו ורקדו לפני, לשמח חתן וכלה, ושרו "צדיק כתמר יפרח" וכו', ובלבי עמוק עמוק, ובמוחי ומחשבתי פנימה פנימה, התפילה "את צמח דוד מהרה תצמיח".

ובנאומי בשעת הסעודה לשבע ברכות בבית כבוד קדושת מרן שליט"א, בפני קדושתו, ובאוני קהל השומעים, והמיוחד שבחבורה הרב ר' יעקב משה (חרל"פ) שליט"א, רמותי להם רמו, ואוונס הקשיבה רב קשב: "וכל בניך למודי ה', בנים, כבני הנביאים, לא רב ותלמידים, אלא אב ובנים, בני הנביאים".

(מתוך "רעים אהובים", הוצאת "אור האורות")

לשלטון למימוש הגזרה¹¹ את המן ובניו, עקב פעילותם כנציבים בא". כאשר אסתר מבקשת להכנס אל אחשוורוש, מוכן הוא לתת רק "עד חצי המלכות" ולא את כל המלכות – שהוא בניין בית המקדש¹².

גם ההתעוררות לגאולה קשורה להתגבשות מ"עם מפוזר ומפורד" לעם כנוס, לאומה אחת. מרדכי שהוא מצאצאי בנימין שנולד בארץ ולא השתחוה לעשי¹³ זוכה לגלות מחדש את רוח האומה, להגיע דווקא במוצאי ליל ראשון של פסח לבית המדרש ולמצוא תינוקות של בית רבן שעוסקים במצוות העומה, מצווה התלויה בארץ ישראל, ומתוך כך למחות את המן, כי נדחו כל שקלי כספו מול הקומץ הישראלי של החיבור להנהגת הטבע של ארץ ישראל¹⁴. על מנת להזכיר את ארץ ישראל ואת יריחו, שהיא תחילת הכיבוש של הארץ, נתקן פורים דמוקפין ובכך נמחה זרע עמלק הבא תמיד לפני הכניסה לארץ ישראל.

ואכן לאחר נס הפורים מתחדשת העלייה לארץ ישראל, וכשם ש"הדור קבלוה בימי אחשוורוש" גם ארץ ישראל מתיישבת וזוכה לקדושה שנייה שפועלת מכוח קבלת התורה באהבה, שמתוך כך אינה בטלה לעתיד לבא.

סוד היסוד הלאומי הישראלי הנובע מכוחה של א"י, לאחד את ישראל ולהחשיבם "ציבור" לעומת הפזור והפרוד של הגלות – הוא מקור היכולת לקדש את הזמנים, ולבסס מציאות של השגחה אלוקית בטבע המקום והזמן ממש. עניין משלוח מנות ומתנות לאביונים הוא על מנת לבסס כוח הכלל בפועל כחטיבה אחת. מתוך כך שבים אנו לדברי הרב הנ"ל רצונו של מרדכי לעבר את השנה היה כדי לגלות מחדש את היסוד הישראלי הלאומי, הנובע מקדושת ארץ ישראל, ופועל להשבת העם למציאותו הלאומית כאומה. קביעת זמן העיבור כשינוי המתגלה בטבע הזמן, וייקתו מכח קדושת ישראל – הוא אשר הופך את הקערה על פיה ומפיל את שמחת המן על נפילת הפור בחודש אדר. ניתן אולי להוסיף כי תקנת הפורים באדר שני משום "מסמך גאולה לגאולה"¹⁵ – גאולת פורים וגאולת מצרים¹⁶ – מגלה כי יסוד נס הפורים הוא בבחינת "סוף מעשה במחשבה תחילה" – מכוח היצירה של יציאת מצרים של "עם זו יצרתי לי" ביסוד של ישראל "מקדשי הזמנים" מכח המצווה הראשונה שהצטוו אז – בקידוש הזמן, מתגלה ב"סוף הניסים שנתנו להכתב" – כוח הנצח של קדושת העם והארץ. "משנכנס אדר מרבים בשמחה" – מסביר רש"י שהוא משום ניסי פורים ופסח¹⁷. השמחה מתחילה באדר ראשון, על פי דברי הרב, משום שתחילת הנס בפועל, בעת שארע, היתה בחודש זה, ומתעצמת באדר שני מפני קישורו בנס יציאת מצרים, נס יצירת אומה הצועדת לארצה, להיות עם קדוש המקדש את הנהגת הטבע לדעת כי ה' הוא האלוקים – בשמיים ובארץ אין עוד מלבדו.

הרב מאיר טויבר ראש ישיבת "נתיב מאיר", י-ם

11. ע"פ מגילה טז, א.
12. שם טז, ב.
13. ילק"ש אסתר תתנ"ו
14. מגילה טז, א.
15. שם ו, ב.
16. רש"י שם.
17. תענית כט, א.

ר' פנחס בן-צבי גרייבסקי

ירושלים, י"ד באדר תרל"ג (1873) – ירושלים, י"ג באדר תש"א (1941)

פנחס גרייבסקי נולד לאביו ר' צבי בן ר' פנחס שהיה ממשפחת רבנים שמוצאה מהעיר סלונים. הוא נולד בירושלים ובה חי כל ימיו. למד תורה מפי אביו ומפי הרב ר' משה נחמיה כהנוב בשיבת "עץ חיים". על פי בקשתו של הרב שמואל סלנט, רבה של ירושלים, הוא החל בעבודתו כמזכיר בית-החולים "ביקור חולים", שם עבד במשך ארבעים ושלוש שנים. גרייבסקי היה ער לצורכי הישוב בארץ וגילה רגישות למצוקותיו. אהבתו לירושלים עירו, שכונתיה ואנשיה הייתה ללא מצרים.

גרייבסקי ראה חשיבות רבה בתיעוד. ידועה האימרה שלו: "אין שמירה לתעודות אלא בהדפסה". מעל דפי החוברות שפרסם הוא פנה אל אנשי ירושלים וביקש שימצאו לו חומר לפרסומו. זהו נוסח לדוגמה של אחת מפניותיו:

"לפי שעה אני מחפש במטמונות, משתדל לרדת לתהום הנשיה בכדי להוציא משם את המרגליות הנמצאות. וכל מה שאני מוצא, בין ישנה ובין חדשה אם רק הוא בבחינת פנינה, אני ממחר וחוזר אותה במחרוזת כדי לשמור עליה מפני כיליון חלילה. ואני בעבודתי בבחינת מכין חומר, ולפי דעתי חומר בעל ערך רב להיסטוריון שיבוא לתת צורה ולהעמיד במקומו בספר ההסתוריה את הפנינות הנ"ל. מרגלית – בכל מקום שהוא – מרגלית היא, וערכה עוד יותר חשוב ויקר אם היא במחרוזת. מי שיש לו "חומר" לזה להעיר, להוסיף בבקשה להודיעני על-פי הכתובת שלי:

פנחס בן-צבי גרייבסקי ירושלים א"

ואכן, בנוגע לחשיבות החומר להיסטוריון, כותב דברים פרופסור יהושע בן-אריה ראש המכון לחקר א"י וישובה ב"ד בן-צבי". הדברים כתובים בהקדמה לקובץ של עשר חוברות מתוך עשרים החוברות של "זיכרון לחובבי ראשונים", שראה אור בשנת התשנ"ב בהוצאת די בן-צבי. בין יתר הדברים נכתב: "חשיבותם הרבה של כתבי פנחס גרייבסקי ידועים לכל העוסק בתולדות הישוב היהודי ה"ישן" בירושלים ובארץ ישראל".

גרייבסקי שלט בידיעת שפות רבות: עברית, יידיש, טורקית, אנגלית ערבית וגרמנית. הידע הזה סייע בידו להקיף מגוון נושאים ולהביאם לידיעת הקוראים. הוא אף ניחן במזג נוח, בעין טובה ובעט רשם טוב. בכל כתביו אין למצוא קטרוג על אדם. בכל מי שתיאר ובכל מצב דברים המצוי בכתביו, חיפש ומצא את הטוב על אף קושי החיים בירושלים באותן שנים, גישתו הייתה חיובית ואופטימית.

כשרונו הספרותי של גרייבסקי בא לידי ביטוי בשתי תקופות: א. בין השנים תרנ"ו – תרפ"ו (1896 – 1926) גרייבסקי פרסם מאות מאמרים ביידיש בעיתונות בארץ ובחו"ל. על המאמרים האלה הוא נהג לחתום בכינויים ספרותיים כמו פנחס בן-יאיר, בן-שמעי, אבן-הירש. מטרת המאמרים הייתה לדווח על הנעשה בישוב ולהגביר את האהבה לארץ. ב. משנת תרפ"ו (1926) החל לפרסם באופן מרוכז חוברות בסדרות שונות: "מגנזי ירושלים": חמישים ושמונה חוברות שנושאייהן דמויות אישיים, שירים לכבוד אישים, התרחשויות, בתי-כנסת, מבני ציבור, תוכני "פירמנים" ותעודות שונות.

זיכרון לחובבים ראשונים: עשרים חוברות. בנות ציון וירושלים: עשר חוברות שתוכנן שיר תהילה לאשה הירושלמית הגומלת חסדים, צנועה בהתנהגותה, נדיבה ואדיבה.

ספר הישוב: ספר רחב היקף על אודות הישוב בארץ

בפרסומו הוא שילב נושאים שונים כגון:

- רמב"ן וירושלים;

- ר' עובדיה מברטנורא וירושלים;

- החרש והמסגר – בעלי מלאכה בירושלים.

- חיי הקראים בירושלים

הארבה בא".

לפנחס גרייבסקי ולרב אברהם יצחק הכהן קוק היה מכה משותף: שניהם נמנו עם אנשי הישוב הישן, וקימו מצווה קלה כחמורה. שניהם היו בעלי מעוף בחשיבה, ונפשם הייתה פיוטית. הם העריכו השכלה ודעת רחבים, ואהבו ללא מצרים את העם ואת הארץ.

פנחס גרייבסקי נשא עיניים אל הרב קוק והתברך במכתבי התמיכה וההערכה הנלהבים שכבוד הרב שיגר אליו. בכתביו של סבא, משובצים אבני יקרות של מכתבי הרב אליו. סבא התבטא פעמים רבות בציינו כי מכתביו של הרב משמשים כמנוע ליצירתו. המכתבים נכתבו הן כהבעת תודה על החוברות שנשלחו אליו והן בעקבות פרסומים על אישים שונים ואירועים מהווי הישוב. בפרסומו גרייבסקי אף נתן במה לפעילותו הברוכה של הרב. מובאות להלן דוגמאות של מכתבים:

י"ג מרחשון תרפ"ה (1924)

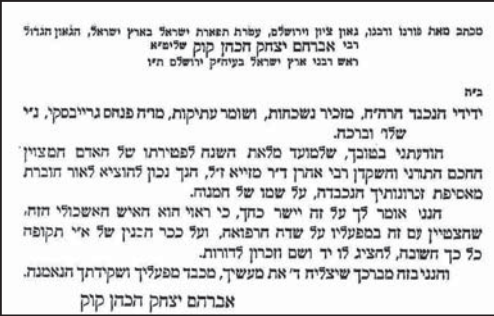
הבעת תודה על מחברותי היקרות: 'זיכרון לחובבים ראשונים' אשר הואיל לכבדני בהן, ואני מברך בזה את כבודו... מוקיר את מפעלו ומכבודו

י"א תשרי תרפ"ח (1927) לכב' ידידי הרה"ח מציב ציונים לבנים הבונים – ישר חילך על אשר תעשה במחברותיך דבר גדול להודיע לדורות מה פעלו אנשי הרוח אשר העיר ה' את ליבם לעבוד את עבודת הקודש. חזק ואמץ ויהי ה' עמך ככרכת מוקיר פעלך ומברכך בכל טוב סלה.

א' שבט תרפ"ח (1928)

ברכה לחיבורו "אבני זיכרון" הפניה: ידידי הרה"ח – דורש רשומות ומזכיר נשכחות.

ו' אייר תרצ"א (1931) ידידי היקר הרה"ח, חושף מטמונים ואוצר זכרונות יקרים. ידידי הנכבד, הרה"ח מזכיר נשכחות ושומר עתיקות

מו"ה פנחס גרייבסקי, נ"ל.

ברכות לעריכת החוברת... והנני בזה מברך שיצליח ה' את מעשיך, מכבד מפעלך ושקידתך הנאמנה. אברהם יצחק הכהן קוק.

מאז ימי ילדותי המוקדמות רחשתי הערצה לדמותו של הרב קוק זצ"ל. בביתנו דיברו אודותיו בחרדת קודש וציינו את קשריהם ההדוקים של סבא פנחס וכבוד הרב.

הרב פקד את בית סבא ונטל חלק בשמחותיו. הוא היה מסדר הקידושין של הורי בן-ציון וחיה אניקסטר ז"ל. כמו-כן שימש כסנדק בברית של אחי יהושע יחי' והיה הכהן בפדיון הבן.

לימים, כשנשבה יהושע בשבי המצרי התפללו הורי כי זכותו של הרב תעמוד לו וישוחרר בריא ושלם. השבח לאל, תפילתם אכן נענתה.

נכדתו

נחמה בן-אליהו ירושלים ת"ו

עלון חודשי בהוצאת "בית הרב" רח הרב קוק 9 ת.ד. 6275, ירושלים 91062
טל: 02-6232560, פקס: 02-6242908
betharav@zahav.net.il www.moreshet.co.il/beit-harav
ניתן לקרוא את העלון "מגד ירחים" גם באתר: www.yeshiva.org.il
עריכה: שושנה רייך

מגד ירחים

